

BİLİRKİŞİLİK KANUNU VE BİLİRKİŞİLİK YÖNETMELİĞİ İLE İLGİLİ DİĞER MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE BİLİRKİŞİLİK SÜRECİNDE TAKİP EDİLECEK ADIMLAR

I - BİLİRKİŞİ İNCELEMESİNDE BAŞVURUDA

HUKUK YARGISI ÖZELİNDE

- Taraflar arasındaki çekişmeli vakıalar tespit edildi mi?
- Taraflar, iddialarını yeterince somutlaştırmışlar mı?
- Hangi vakianın ispatı için bilirkişi incelemesine gidilmesini istediklerini açık şekilde belirtmişler mi?

HMK m.
187, 194

CEZA YARGISI ÖZELİNDE

Uyuşmazlık konusu vakia iddialarının veya isnat edilen suç bakımından somut fiilin ispatı, hukuki nitelendirme veya değerlendirme dışında özel ve teknik bilgiyi gerektiriyor mu?

Bilk m.3;
HMK m. 266;
CMK m. 63;
HSK m. 63

- Mevcut deliller toplandı mı ?
- Belgeler mahkemeye ibraz edildi mi?
- Re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı hâller bakımından gerekli inceleme gerçekleştirildi mi?
- Tanıkların keşif sırasında dinlenilmesi zaruri değilse, bunların beyanı halihazırda alındı mı?
- Bilirkişiye yöneltilecek sorular için dosyanın içeriği, ileri sürülen iddialar ve talep edilen hususlar hakkında yeterince bilgi sahibi olundu mu?

Bilirkişiye yöneltilecek sorular bakımından tarafların görüşü alındı mı? Gerekirse, onlara bu konuda bir kesin süre verildi mi?

Bilirkişi ücretini ve muhtemel giderleri;

- İşin kapsam ve mahiyetini,
- Bilirkişinin harcayacağı emek ve mesaisini,
- Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi hükümleri, dikkate alınarak belirlendi mi?
- Bilirkişinin keşifte geçireceği veya inceleme süresi bakımından hakkaniyete uygun şekilde belirlenebildi mi?

HUKUK YARGISI ÖZELİNDE

- Taraflara gerekli ücret ve giderlerin yatırılması için kesin süre verildi mi?
- Bilirkişiyi görevlendirmeden önce, söz konusu ücret ve giderlerin yatırılıp yatırılmadığı kontrol edildi mi?

HMK m.
324, 325

II – BİLİRKİŞİNİN GÖREVLENDİRİLMESİNDE

Bilirkişinin hangi uzmanlık dalından görevlendirileceği tespit edildi mi?

- İlgili uzmanlık dalı konusunda Yargıtay içtihadı yahut ilke kararı varsa, bu dikkate alındı mı?

- Bulunulan yargı çevresi Bilirkişilik Bölge Kurulu üstesinde bilirkişi mevcut mu?
- Coğrafi olarak yakın bir yargı çevresinin tâbi olduğu bir diğer Listede o konuda bilirkişi mevcut mu?
- Şayet Bölge Kurulu Listesinde bu konuda bilirkişi yoksa, **diğer herhangi bir Listede** bilirkişi mevcut mu?

HMK m. 268;
CMK m. 64

Hiçbir Bölge Kurulu Listesinde o konuda görevlendirilebilecek bir bilirkişi bulunmaması haliyle sınırlı olarak;

- Haricen (liste dışından) bilirkişi görevlendirilecekse, bu kişi, mevzuatın aradığı koşulları taşıyor mu?

BilK m. 10;
HMK m. 268;
CMK m. 264

Bilirkişiye yöneltilecek sorular sıra numarası altında ve tek tek belirtildi mi?

- **Özellikle** "İddia ve savunmaların karşılıklı olarak değerlendirilerek raporun hazırlanarak teslim edilmesi " veya " tüm dosya kapsamı değerlendirilerek rapor hazırlanması" şeklinde bir formülasyondan **kaçındım mı?**

Yönetmelik
m. 49, 50, 51

Bilirkişinin hukuki mesele hakkında görevlendirilmediği konusunda bir tereddüt var mı?

Örneğin;

- Kusur raporu istenmediğinden,
 - Mal veya hizmetin ayıplı olup olmadığının sorulmadığından,
 - Atılı suçun unsurlarının oluşup oluşmadığına ilişkin görüş istenmediğinden,
- maddi ve hukuki meselenin birbirinden ayırt edildiğinden emin olundu mu?**

HMK m. 266;
CMK m. 63;
HSK m. 63

Bilirkişi raporunun teslimi için **işin niteliğine uygun** bir süre verildi mi?

- **Özellikle** "Raporun duruşmadan önce mahkemeye teslimi" şeklinde belirsiz bir süre vermekten kaçınıldı mı?

Yönetmelik
m. 51, 52;
HMK m. 274;
CMK m. 66

III – BİLİRKİŞİ İNCELEMESİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE

Bilirkişi, görevi kabulden kaçınmasını haklı gösteren bir gerekçe ileri sürdüğü takdirde bu durum dikkate alındı mı?

Yönetmelik
m. 53;
HMK m. 275;
CMK m. 65

Bilirkişi, ücretin artırılması veya yapılacak giderlere ilişkin bir talepte bulunduğu takdirde, bunlar değerlendirildi mi?

Yönetmelik
m. 57;
HMK m. 283;
CMK m. 72

HUKUK YARGISI ÖZELİNDE

- Gerekirse, taraflara ek ücret ve giderlerin yatırılması konusunda ayrıca kesin süre verildi mi?

Bilirkişiye incelemesi için ihtiyaç duyulan belgelerin ve diğer hususların temini sağlandı mı?
Bilirkişinin, kendisine tevdi edilmemiş bir belgeye ihtiyaç duyması ve bu konudaki talebi münasip görüldüğü takdirde;

- Belgeyi elinde bulunduran taraftan veya üçüncü kişiden belgenin ibrazını emredildi mi?

Veya

- Uygun görüldüğü takdirde, bilirkişinin bu belgeyi ilgili üçüncü kişiden elde edebilmesi için, belgeyi elden takip konusunda ona yazılı yetki verildi mi?

HUKUK YARGISI ÖZELİNDE

- İhtiyaç duyulan belge, dava şayet taraflarca hazırlama ilkesine tâbi ise, taraflarca varlığı bir dilekçede zikredilmiş veya dosya kapsamında varlığına usulünce işaret edilmiş mi?

HMK m.
25,31

Bilirkişinin bir başka uzman ile işbirliğine ihtiyaç duyması ve durumu yazılı olarak bildirmesi üzerine;

- Uyuşmazlığın çözümünün bir bilirkişi heyetinin oluşturulmasını gerektirdiği kanısına varıldığı takdirde, heyet oluşturuldu mu?
- Bunların görevlendirilmesi, yukarıdaki prensipler doğrultusunda gerçekleştirildi mi?
- Bu durum, bilirkişinin bir laboratuvardan veya bir teknisyenden (örneğin bir ara elemandan) yararlanmasını gerektiriyorsa, avansa ihtiyaç duyulan hallerde, bunun için taraflara kesin süre verildi mi?

Bilirkişinin talebi üzerine veya gerekli görülmesi halinde,

- Bilirkişinin taraflar, sanık, şüpheli, müşteki veya mağdurun bilgisine başvurabilmesi için, bunun yeri ve şekli belirlendi mi?
- **Özellikle:** Sanığın, müştekinin veya mağdurun muayenesi gibi durumlar istisna olmak üzere, bilirkişi bir taraf ile görüşürken diğer tarafın da hazır bulunması gerektiği konusunda uyarıldı mı?

Bilirkişinin veya heyetin ek süre talebi halinde;

- Bu talep işin niteliğine uygunsa, yargılamanın uzamasına yol açmayacaksa, durum gerektiği şekilde değerlendirildi mi?

IV – BİLİRKİŞİ RAPORUNUN TESLİMİ VE ERTESİNDE

Rapor süresinde teslim edildi mi? Şayet edilmediyse, bilirkişiye gerekli ihtar gönderildi mi?
Seçenekler:

- Bilirkişiyi görevden almak. Bilirkişinin bu konuda kusurlu veya kasıtlı olduğu kanaatine ulaşılmışsa, ücret veya gider adı altında ödeme yapılmamasına karar vermek,
- Veya
- Bilirkişinin rapor teslim edilene kadar herhangi bir şekilde görevlendirilmesine engel olmak, Her iki durumda da, durum Bilirkişilik Bölge Kuruluna bildirildi mi?

Yönetmelik m.
52;
HMK m. 274;
CMK m. 66, 71

DİKKAT

- Heyet halindeki görevlendirmelerde, raporun geç teslimine ilişkin kusurun hangi bilirkişide olduğu tespit edildi mi?
- Dosyayı teslim alan bilirkişi bu dosyayı görevlendirilen diğer bilirkişiler ile paylaşmış mı?
- Diğer bilirkişilerden bu konuda yapılan herhangi bir açıklama var mı?

Rapor teslim edildiğinde, söz konusu raporun gecikmeksizin taraflar ile müdahillere tebliği sağlandı mı?
Bunun için duruşma gününün beklenmediğinden emin olundu mu?

Raporun taraflara tebliği üzerine taraflarca rapora itiraz edildiği takdirde,

- İtirazlar değerlendirildi mi ?
- Rapora ilişkin itirazlar ciddi mi ?
- Bilirkişi reddedilmiş mi?
- Reddedilmişse, ret gerekçesi ciddi ve samimi mi? **Örneğin, mevzuata aykırı olarak denetim kapsamında olmamakla birlikte, sırf davayı uzatmak için** raporun içeriğine ilişkin olarak bölge kuruluna şikâyette bulunulmuş ve bilirkişinin bu sebeple reddi gerektiği ileri

BilK m. 14;
HMK m. 272;
CMK m. 69

Rapora ilişkin itirazlar yerinde ise yahut itiraz olsun olmasın:

- Eksiklikler giderilebiliyor mu?
- Sorulması gereken sorular var mı?
- Sözlü görüş alınması talep edilmiş mi?

HUKUK YARGISI ÖZELİNDE

- Davanın işleyişi bakımından sözlü görüş veya bilirkişiye soru yöneltilmesi elverişli mi?

Eksiklikler giderilemeyecek durumda mı?

- Yeniden bilirkişi incelemesine gidildiği takdirde, heyette önceki heyetten bir bilirkişi bulunmadığına dikkat edildi mi?

İki rapor arasındaki çelişkinin giderilmesi istendiği takdirde;

- Bilirkişiden önceki raporları değerlendirmesi değil, önceki raporlardan ayrılma sebeplerini sunması istendi mi?

V – BİLİRKİŞİ RAPORUNUN TESLİMİ VE ERTESİNDE

Bilirkişinin işin uzmanı olduğuna ilişkin bir tereddüt var mı?

Raporlara yönelik itirazlar karşılandı mı?

Rapor biçim ve içerik bakımından belli bir standardı karşılıyor mu?

Bilirkişi görüşü, sair deliller ile tanık beyanları ve hatta sunulan uzman mütalaaları ile örtüşüyor mu?

Rapor hükme esas alınacaksa, birden fazla raporun bulunduğu hallerde, neden bu raporun diğerlerine üstün tutulduğuna dair kâfi gerekçe gösterildi mi?